

Handläggare: Sonja Sandberg
Telefon: 08- 508 14 019

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd- remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som svar på remissen.

Gillis Hammar
Stadsdelsdirektör

Ingrid Friberg
Tf. chef för socialtjänstavdelningen

Sammanfattning

I förslaget till reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd har omvärldsfaktorer och behovssituationer uppdaterats. Det är bra och viktigt för att riktlinjerna ska utgöra det stöd i handläggningen som är stadens avsikt.

Reglerna i socialtjänstlagen innebär att var och en i första hand är skyldig att själv försöka tillgodose sitt behov och det ekonomiska biståndet ska vara en tillfällig hjälp. Fokus i arbetet med ekonomiskt bistånd är därför att hjälpa människor att finna vägar till självförsörjning och under tiden pröva rätten till ekonomiskt bistånd. För den stora gruppen som har arbetslöshet som försörjningshinder är det angeläget att Jobbtorg och andra planerade insatser i staden startar för att kunna bidra till att fler personer kommer ut i arbete.

Förslaget innehåller i många delar oförändrat innehåll jämfört med nuvarande riktlinjer. Vissa förtydliganden har införts, preciseringar har gjorts vad gäller tidsgränser och några nya avsnitt har kommit till. Vid direkta jämförelser mellan nuvarande riktlinjer och de föreslagna framstår det klart att större restriktivitet ska prägla bedömningen i en rad situationer. Individuell behovsprövning för att få bidrag till ett SL-kort som föreslås har i praktiken redan införts.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialtjänstavdelningen. Synpunkter från Vantör har lämnats.

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav den 8 december 2006, i samband med behandlingen av budget 2007, kommunstyrelsen i uppdrag att genomföra en översyn av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd, bland annat i syfte att införa krav på motprestation som huvudregel. Översynen har letts av stadsdelsdirektör Gillis Hammar.

Förslag till reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd har remitterats till samtliga stadsdelsnämnder, socialtjänstnämnden och äldre- och funktionshjälpnämnden för yttrande senast 31 maj 2007. I remissvaret ska också ingå stadsledningskontorets förslag till tjänsteutlåtande i ärendet.

Syfte med riktlinjer och tillämpning

Riktlinjerna tar upp olika behovssituationer och ger vägledning för hur bedömning ska göras.

- Syftet med riktlinjer är likabehandling i staden. När det gäller handläggning av ekonomiskt bistånd handlar det såväl om bidragsnivå och förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd som insatser som ska erbjudas från socialtjänstens sida.
- Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde.
- En helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga ska alltid göras och kraven anpassas efter individens förmåga och förutsättningar.
- Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet.
- Om sakliga skäl föreligger motiverar detta avsteg från riktlinjerna.
- Bidrag över norm ska utges restriktivt.
- Finns behov av flera typer av bistånd är det förvaltningens sak att samordna allt bistånd som ges.
- I bidragshushåll där det finns barn och ungdomar ska alltid deras situation uppmärksammas och vid beslut särskilt beakta vad hänsynen till barnens bästa kräver.
- Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå som inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.
- Rättsliga utslag i domstol finns inte kontinuerligt inarbetade i riktlinjerna men måste fortlöpande beaktas.

Förslaget till reviderade riktlinjer

Förslaget innehåller i många delar oförändrat innehåll jämfört med nuvarande riktlinjer. Vissa förtydliganden har införts, preciseringar har gjorts vad gäller tidsgränser och några nya avsnitt har kommit till.

Arbetslinjen

Fokus i arbetet med ekonomiskt bistånd är att hjälpa människor att finna vägar till självförsörjning och under tiden pröva rätten till ekonomiskt bistånd.

Handläggningen ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt registrering i paraplysystemet.

Prövning av rätten till bistånd

Tre frågeställningar ska utredas:

- Är förutsättningarna för bistånd uppfyllda?
- Kan behovet av bistånd tillgodoses på annat sätt?
- Vilket bistånd ska beviljas?

Följande förändringar föreslås i olika behovssituationer

Nuvarande riktlinjer	Föreslagna förtydliganden i riktlinjerna
Riksnormen <u>Kläder och skor</u> <u>Lek och fritid</u> <u>Hälsa och hygien</u> <u>Dagstidning, telefon, TV-avgift</u> Förhöjning av normen Telefon, tidningar, lek och fritidsartiklar för barn <u>Merkostnader för umgänge med barn</u> Finns under reducerat försörjningsstöd Övrigt försörjningsstöd <u>Boende</u>	Fler poster ingår, mer detaljerad beskrivning, ex. paraply, ryggsäck Fler poster ingår, mer detaljerad beskrivning, ex. cykel Tillägg att kostnader för preventivmedel ej ingår Kostnader för Internet-abonnemang och dator ingår inte Borttaget Finns under förhöjning av normen För att förebygga uppkomsten av hyreskulder och för att rätt inkomst- och utgiftsberäkning ska göras avseende kommande månad – ska sökande som huvudregel styrka att föregående månads hyra är betald.

Nuvarande riktlinjer	Föreslagna förtydliganden i riktlinjerna
<u>Hushållsel</u> Bistånd ska beviljas till skälig kostnad <u>Hemförsäkring</u> Bistånd beviljas till skälig kostnad <u>Arbetsresor</u> Alla vuxna som är berättigade till bistånd, beviljas SL-kort <u>Andrahandsboende</u> Av hyresvärden godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas, men kan inte krävas utom i de fall då hushållet genom att hyra utan godkänt andrahandskontrakt går miste om bostadsbidrag Reducerat försörjningsstöd Till personer som är förvirrade eller har pågående missbruk, och där socialtjänsten är förvissad om att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål, kan matlådor, matrekvisition eller hänvisning till speciell restaurang var lämpligt bistånd. Denna möjlighet ska tillämpas <i>mycket</i> restriktivt	Bistånd ska beviljas till faktisk skälig kostnad Utgångspunkt för bedömningen är Konsumentverkets beräkningar. Mer detaljinformation om grundförsäkring och vad som ingår/respektive inte ingår SL-kort beviljas inom ramen för försörjningsstödet om behov föreligger för att kunna resa till arbetet eller för att kunna delta i regelbundna aktiviteter för att komma i arbete. Beträffande rimligt gångavstånd kan 3 km tjäna som en utgångspunkt Samma text som i nuvarande riktlinjer samt att som huvudregel göra hembesök för att kontrollera kontraktets riktighet Nödprövning av akut bistånd Till personer som är förvirrade eller har pågående missbruk, och där socialtjänsten är förvissad om att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål, kan matlådor, matrekvisition eller hänvisning till speciell restaurang var lämpligt bistånd. Denna möjlighet ska tillämpas restriktivt Övrigt reducerat försörjningsstöd Om det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i försörjningsstödet eller att denne inte använder biståndet till avsett ändamål, exempelvis vid aktivt missbruk, kan försörjningsstödet

	reduceras med kostnaderna för detta
Nuvarande riktlinjer	Föreslagna förtydliganden i riktlinjerna
Klädutrustning inför institutionsvistelse Vid behov kan sökande få extra bistånd till kläder motsvarande 2-3 månadsbelopp av posten kläder och skor i riksnormen. Biståndet ska tillgodose det akuta behovet av kläder. För löpande komplettering av kläd- och skoutrustning beviljas bistånd som en del av reducerat försörjningsstöd och i enlighet med överenskommelse med den sökande <u>Begravningskostnader</u> Kostnader för begravningsbyråns tjänster upp till 25 % av basbeloppet, gravsten upp till 6000 kr <u>Glasögon eller kontaktlinser</u> Den sökande ska uppvisa intyg som styrker behovet samt kostnadsförslag. Skälig kostnad för glasögon är de paketpris som de flesta optiker erbjuder. Kostnad för ögonlinser ska godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg <u>Hemutrustning</u> Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning ska vid behov beviljas till sökande med mer än 3 månaders behov av försörjningsstöd <u>Juridiska kostnader och stämpelkostnader</u> Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras för enskilda fall, exempelvis om det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs, om behovet av försörjningsstöd kan bli långvarigt och avgiften gäller kostnader i	Försörjningsstöd inför vistelse på institution <u>Bidrag till kläder</u> Extra bidrag beviljas som huvudregel inte. Vid akut behov kan en klumpsumma för 2-4 månader framåt beviljas, vilket därefter justeras med normposten för motsvarande tid Totala kostnaden maximalt 50 % av basbeloppet Intyg som styrker behovet samt kostnadsförslag ska uppvisas. Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer 35-40 år med avtagande synskärpa s.k. ålderssynthet beviljas ej Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning beviljas vid behov till sökande med mer än 6 månaders behov av försörjningsstöd Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras för kostnader för identitetskort och i enskilda fall om det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs

Nuvarande riktlinjer	Föreslagna förtydliganden i riktlinjerna
<u>Juridiska kostnader och stämpelkostnader</u> samband med ansökan om svenskt medborgarskap, kostnader för identitetskort <u>Läkarvård och medicinkostnader</u> Omfattar avgift vid läkarbesök och läkarförskriven medicin som ingår i högkostnadsskyddet <u>Magasineringskostnad</u> Bistånd till kostnad för magasinering av bohag ska beviljas den som har löpande försörjningsstöd om den sökande inom överskådlig tid förväntas kunna få ny bostad. <u>Rekreationsresor</u> Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte ska beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig e.d. i rehabiliterande syfte. Undantag kan göras för barnfamiljer som haft behov av bistånd minst 1 år och som inte beräknas få egna inkomster under överskådlig tid Bistånd kan beviljas för barns skolresor, lägerverksamhet eller kolonivistelse utan att det finns särskilda skäl för det. Rimlighetsnivån prövas i varje enskilt fall	Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap beviljas inte Kostnad för faktureringsavgift godkänns ej. Nytt är att kostnader för naprapat-behandling kan beviljas upp till 7 behandlingar per år Bistånd till kostnad för magasinering av bohag ska beviljas den som har löpande försörjningsstöd om den sökande inom 3 månader kommer att få ny bostad Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte ska beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig e.d. i rehabiliterande syfte. Rekreationsresa kan beviljas för barnfamiljer med särskilda behov och som haft försörjningsstöd i minst 3 år som inte beräknas få egna inkomster under överskådlig tid <u>Lägerverksamhet för barn</u> Med utgångspunkt från barns behov kan bistånd beviljas till kostnad för exempelvis lägerverksamhet, idrottsresor eller kolonivistelse utanför skolans ram, utan att det finns särskilda sociala skäl om kostnaden är rimlig. Biståndet ska reduceras med beloppet för matpengar motsvarande antal dagar

Nuvarande riktlinjer	Föreslagna förtydliganden i riktlinjerna
<u>Resor i samband med umgänge med barn</u> Reskostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta, dock minst en resa per månad inom Norden. Bistånd till utlandsresor beviljas inte utan synnerliga skäl <u>Skolkort- SL</u> Skolkort erbjuds alla gymnasieelever från skolan. Skolkort för övriga barn och ungdomar prövas och beviljas av skolan. Till ungdomar som deltar i aktiviteter långt från hemmet och som är av betydelse för deras utveckling och särskilda behov kan tilläggskort beviljas <u>Tandvård</u> Nödvändig tandvård Akut tandvård Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som under lång tid (minst 1 år) haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster. Vid akut tandvård ska det framgå av räkningen att behandlingen varit akut <u>Telefonabonnemang</u> Bistånd till öppning av ett nytt telefonabonnemang kan beviljas hushåll med särskilda behov av telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras och ibland utgöra ett alternativ till fast abonnemang	Reskostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta, dock minst en resa per månad inom Norden. Även barn med förälder som vistas i fängelse har rätt till umgänge med denne Skolkort för barn i grundskolan beviljas av skolan. Ekonomiskt bistånd till SL-kort kan beviljas om skolan avslagit ansökan och skola ligger på sådant avstånd från hemmet att resor är nödvändiga. Vid flytt kan skolkort övergångsvis beviljas innan barnet hinner byta skola Ekonomiskt bistånd utgår i första hand till akut tandvård. I övrigt i stort samma förutsättningar som i nuvarande riktlinjer. Omprövningsklausul ska skrivas om beslutet löper över flera månader. Den som har inkomster ska i första hand hänvisas till avbetalning hos tandläkaren <u>Behandling av spelberoende, etc.</u> Riktlinjerna är nya. Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd inte beviljas, eftersom behovet kan tillgodoses genom flera mottagningar i Stockholm som erbjuder behandling även för icke svensktalande spelberoende personer Bistånd till öppning av nytt telefonabonnemang beviljas endast hushåll med styrkt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras med och utgöra ett billigare alternativ

Utgångspunkter i arbetet med försörjningsstöd

Reglerna i socialtjänstlagen innebär att var och en i första hand är skyldig att själv försöka tillgodose sitt behov och det ekonomiska biståndet ska vara en tillfällig hjälp.

Olika gruppers rätt till försörjningsstöd

I förslaget till riktlinjer görs en genomgång av de grupper som förekommer och socialtjänstens möjligheter att ställa krav. Några av grupperna tas upp nedan.

Arbetslösa

De allra flesta som har behov av försörjningsstöd saknar ett arbete. Den som är arbetslös och söker bidrag ska erbjudas ett strukturerat stöd i att söka arbete för att på så sätt uppnå egen försörjning. Det är detta som menas med att biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv. Fokus i arbetet ska ligga på att undanröja försörjningshindret. För att vara berättigad till försörjningsstöd ska den sökande stå till arbetsmarknadens förfogande. Det innebär att vara inskriven på arbetsförmedlingen, aktivt söka arbete samt vid behov delta i arbetssökarverksamhet, praktik, av kommunen anordnad arbetsverksamhet, svenskundervisning eller annan lämplig insats enligt upprättad plan.

Arbetslösa med otillräcklig föräldrapenning

Barnet ska omgående anmälas till barnomsorgskön och bekräftelse på platsansökan ska visas upp. Så snart det är möjligt ska den hemmavarande föräldern ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Sjuka personer

Sjuka personer som behöver försörjningsstöd ska kunna få samma insatser som sjuka med sjukpenning. Insatser ska erbjudas i samverkan med konsultläkare, vårdcentraler, försäkringskassa och psykiatrimottagningar. För att arbetsoförmågan vid sjukdom ska godkännas ska ett relevant läkarutlåtande lämnas som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetssökaraktiviteter. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan.

Personer med missbruksproblem

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det ställas krav på att personer som visserligen har ett pågående missbruk, men som inte visar att de av medicinska skäl är arbetsoförmögna, deltar i arbetssökarverksamhet som förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd.

Utländska medborgare

Riktlinjerna innehåller en orientering kring förutsättningarna för ekonomiskt bistånd för utländska medborgare i olika situationer samt vad som gäller för EU-medborgare.

Förvaltningens synpunkter

I förslaget till reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd har omvärldsfaktorer och behovssituationer uppdaterats. Det är bra och viktigt för att riktlinjerna ska utgöra det stöd i handläggningen som är stadens avsikt.

Vid jämförelse mellan nuvarande riktlinjer och de föreslagna framstår det klart att större restriktivitet präglar bedömningen i en rad situationer. Tanken med försörjningsstöd är att insatsen ska vara tillfällig och det är en riktig utgångspunkt.

Individuell behovsprövning för att få bidrag till ett SL-kort som föreslås har i praktiken redan införts.

För den stora gruppen som har arbetslöshet som försörjningshinder är det angeläget att Jobbtorg och andra planerade insatser i staden startar för att kunna bidra till att fler personer kommer ut i arbete.

Erfarenheten säger att de som är arbetslösa och har ekonomiskt bistånd inte har tackat nej till erbjudna arbeten utan de har helt enkelt inte fått de jobb som sökts. I februari 2007 hade som exempel i Enskede-Årsta 5 hushåll avslutats för att personerna fått jobb och i Vantör var de 19. Detta ska ses i relation till det antal personer, som hade försörjningshinder kopplade till arbetslöshet. De var totalt 806 personer i februari 2007.

I förslaget till riktlinjer tas upp att krav kan ställas på missbrukare, som har ett pågående missbruk men inte är arbetsoförmögna, att delta i arbetsökarverksamhet. Eftersom i all handläggning individuell behovsprövning ska göras och den enskildes förmåga och förutsättningar är olika, kan de individuella kraven anpassas till den enskildes speciella situation och möjligheter.

I förslaget till reviderade riktlinjer står nu liksom i nuvarande riktlinjer om andrahandsboende:

”Av hyresvärden godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas, men kan inte krävas utom i de fall då hushållet genom att hyra utan godkänt andrahandskontrakt går miste om bostadsbidrag”. Detta är rimligt och rätt. Den boendesituation som är allmänt förekommande är andrahandsboende utan godkänt andrahandskontrakt. Verkligheten är sådan i Stockholm idag, att människor som inte kan uppvisa fasta inkomster, har stora svårigheter att få godkända kontrakt. Det kan varken den enskilde eller socialtjänsten råda över. Det händer också att människor med fast inkomst och först i kön till en lägenhet med förstahandskontrakt, får nej av hyresvärden på grund av 20 år gamla skulder.

Synpunkter på stadsledningskontorets förslag till tjänsteutlåtande i ärendet

Att arbetslinjen ska gälla alla som kan försörja sig är självklart och inget nytt. Förvaltningens erfarenhet visar att många arbetslösa inte fått de jobb de sökt och det handlar då inte om att de tackat nej till jobberbjudanden. Andra personer som fått erbjudande om att delta i stadsdelsnämndens arbetsverksamheter har uteblivit, vilket talar för att de har sin försörjning ordnad på annat sätt till exempel genom ”svartjobb”. När det gäller att det ska löna sig för människor att gå från bidragsberoende till arbete finns inga tveksamheter. Med den nivå för skälig levnadsnivå som finns, innebär ett arbete och en egen inkomst för ensamstående en förbättring av ekonomin jämfört med det ekonomiska biståndet. I familjer där bara en av de vuxna fått arbete, påverkas oftast inte ekonomin.

Stadsledningskontoret ger uttryck för en uppfattning om att staden bör skärpa reglerna för ekonomiskt bistånd till hyreskostnader till att bara gälla andra hands- och inneboende med skriftligt medgivande från hyresvärden. Med den tak- över huvudet garanti som gäller skulle om en sådan ändring genomfördes, kostnader för till exempel hotellboende öka.

Vidare anser förvaltningen att stadsledningskontorets förslag om tydligare regler om att istället för kontanta medel utge ekonomiskt bistånd i form av matrekvisitioner/ matkuponger i de fall som det bedöms att pengarna annars kommer att användas för att finansiera missbruk inte behövs. Den text som finns i föreslagna riktlinjer är tillräcklig för att på ett bra sätt hantera en sådan undantagssituation, som i det längsta försöker undvikas.

Bilaga: remissen